

Tannhelse

sekretæren

Nesheim og Vangen

– Nytt forskningsprosjekt

– **Alt om ferie**

Dine rettigheter

Norsk Tannvern

– **Samarbeid med en 100-åring**

Mynte
(*Mentha x. piperita*)

Timian
(*Thymus vulgaris*)

Eukalyptus
(*Eucalyptus globulus*)

Berglyng
(*Gaultheria procumbens*)

Vår løsning på munnskyll.

I dag finnes det mange ulike munnskyllemidler å velge mellom. Her får du vite mer om hva vi anbefaler, og hvilke ingredienser vi mener er viktige.

Fire eteriske oljer er grunnlaget

Tymol, metylsalicylat, eukalyptol og mentol – fire viktige eteriske oljer som alltid utgjør grunnlaget for Listerine®. De er delvis syntetisk fremstilt, men har alle sin opprinnelse fra naturen og er naturligvis bakteriehemmende. Tymol kommer opprinnelig fra timian, metylsalicylat fra berglyng, eukalyptol fra eukalyptus-treets blader, og mentol fra peppermynte. Eteriske oljer har gode antiseptiske egenskaper og har blitt brukt i munnhelse verden over i lang tid.

Det er de eteriske oljene som gir Listerine® den friske smaken. Til å begynne med opplever noen smaken som veldig sterk, men det er helt normalt. Etter et par ukers bruk blir man vant til det.

Sikkert, effektivt og veldokumentert

- Internasjonale studier over 50 år og over 100 publiserte artikler har bidratt til at Listerine® har en veldokumentert effekt- og sikkerhetsprofil.
- En seks måneders lang RCT-studie er ett eksempel på en undersøkelse som har konkludert med at å skylle med

Listerine® i tillegg reduserer plakkmengden mellom tennene med 48 % sammenlignet med bare å bruke tannbørste og tanntråd.

- Et lavt plakknivå beskytter tannkjøttet og forebygger både karies og dårlig ånde.

En sterk vitenskapelig dokumentasjon i kombinasjon med lang brukserfaring gjør Listerine® med eteriske oljer til et godt og trygt valg.

Er du enig?

Vi lytter gjerne til hva du mener, og hvilke erfaringer du har gjort deg med munnskyll og Listerine®. Ta kontakt allerede i dag.

Tonje Nordlund

Territory Business Manager
tnordlun@its.jnj.com • tlf. +47 416 63 663

Bente Doksæter

Territory Business Manager
bdoksæt@its.jnj.com • tlf. +47 976 84 300

Har du spørsmål om markedsføringen vår, ringer du 00 800 855 000 00.

LISTERINE® CLINICAL

SUPPORTING DENTAL PROFESSIONALS

Innhold

Forskning - Blødninger og misdannelser

Side 8

Alt om ferie

Side 18

Konferanse på Color Line

Side 23

Annet innhold:

Leder	5	Bjurstrøm vil diktere trygderetten	17
Smånytt	6	Alt om ferie	18
Forskning		Lønnsoppgjøret 2011	20
- Blødninger og misdannelser	8	Samarbeid med en 100-åring	21
Høstkurs	12	To media-priser til NRK	22
Sentralisering av tannhelse	14	Ny leder i Nordland	22
		Konferanse på Color Line	23

Medlemsblad for Tannhelsesekretærenes Forbund (ThsF),

Stiftet 23.01.2007.
Tilsluttet Parat (YS).

Utgis av:

Tannhelsesekretærenes Forbund
(ThsF)/Parat.
Parat, Pb 9029, Grønland
0133 OSLO

www.parat.com
www.thsf.no

Besøksadresse:

Brugata 19, Grønland, Oslo
Telefon: 21 01 36 00
Telefaks: 21 01 38 00

Leder av Tannhelse- sekretærenes Forbund:

Gerd Bang-Johansen
Telefon: 21 01 37 70
Mobil: 984 88 100
gerd.bang.johansen@parat.com

Ansvarlig redaktør:

Gerd Bang-Johansen

Redaksjon:

Media Solution AS,
Postboks 9393, Grønland,
0134 Oslo.

Forsidefoto:

Trygve Bergsland
Bildet er manipulert

Redaktør:

Trygve Bergsland
Telefon: 905 85 639
trygve@media-solution.no

Annonser:

Tlf. 905 85 639
salg@media-solution.no

Layout:

Signus
Telefon: 470 28 038
grethe@signus.no

Trykk:

BK Grafisk AS
Telefon: 33 48 59 00

ThsF
Tannhelsesekretærenes Forbund

ISSN:1504-5714

Abonnement:

Media Solution AS,
Tlf. 905 85 639,
abo@media-solution.no

- > Vasker!
- > Smører!
- > Autoklaverer!

x 6

DAC Universal vasker, smører og autoklaverer dine turbiner og vinkelstykker på 12 minutter. Nå finnes det også adapter for EMS scalerhåndstykke. ENKELT. SMIDIG OG ØKONOMISK.

DAC Universal

Samarbeid om tannvern og forskning

Nå, ved inngangen til sommeren vil jeg benytte anledningen til å kommentere to aktuelle saker, i tillegg til noen betraktninger om ferietiden som i løpet av kort tid står for døren.

Norsk Tannvern

Tidlig i mai fikk ThsF en invitasjon fra foreningen Norsk Tannvern, eller «Foreningen til bekjempelse av tannsykdommer» som den het da den ble stiftet, om å holde en hilsmningstale ved 100-årsjubileet i Oslo rådhus. Begrunnelsen for at ThsF ble invitert til å holde hilsmningstalen var at vi, som de skrev, «har vært den mest profilerte og synlige aktøren for yrkesgruppen i de senere årene». Det er en begrunnelse vi skal merke oss og være stolte av.

Som en del av jubileumsfeiringen ble det avholdt et fagseminar med tittelen «Fremtiden er nå – vil du være med så heng på». I min hilsmningstale tok jeg utgangspunkt i fagseminartittelen og sa «Ja takk – ThsF vil gjerne være med på det viktige arbeidet Norsk Tannvern gjør for å bedre befolkningens tannhelse».

ThsF er nå invitert til et spennende samarbeid med Norsk Tannvern som vi skal prioritere i vårt videre arbeid.

Mer forskning i kvikksølvaksen

Så lenge ThsF har eksistert, har vi vært svært tydelige på behovet for forskning knyttet til kvikksølveksponering. Noe har skjedd, men ikke så omfattende og så raskt som vi kunne ønske.

Professor Hilt sitt forskningsprosjekt konkluderte med at tannhelsesekretærene kan ha fått helseskader på sentralnervesystemet, men ThsF har i mange år hevdet at helseskadene er mer omfattende. Tilbakemeldinger fra flere hundre tannhelsesekretærer etter det første NRK Brennpunkt-programmet i 2005, viste at mer enn 30 prosent av de som ringte inn og registrerte seg hos oss hadde opplevd ekstreme blødninger eller fjerning av livmor.

Det er nå etablert et nytt forskningsprosjekt som skal se på de hormonelle skadene. En forskningsgruppe på fire under ledelse av professor Britt-Ingjerd Nesheim skal gjennomføre forskningen, som er ventet å vare i to år før resultater foreligger. Vi ser svært alvorlig på denne overhyppigheten av hormonelle skader og imøteser ny forskning. ThsF er representert i prosjektets referansegruppe og har hatt anledning til å påvirke mandatet. Vi vil derfor følge prosjektet nøye.

Ferie

Sommer og ferietid står for døren. Det forbinder vi med sol, varme og gode opplevelser. Jeg vil understreke at ferien er din mulighet til å lade batteriene og å gjøre noe annet enn det du gjør resten av året. Jeg opplever at vi mange ganger tar ferien for gitt og at vi ikke tenker nok på hva vi har behov for i disse ukene, der så mye skal skje.

Bruk litt tid for deg selv, og tenk etter hva du trenger og hva du vil ha ut av ferien! Hele året er det mange andre som setter rammene for det du må gjøre. Du stiller opp, tilpasser deg og yter service. Det er slik det skal være, men i ferien er det viktig å ta vare på seg selv, og ha fokus på egne behov, slik at du faktisk får den avslappingen, de opplevelsene og den ferien som virkelig lar deg få ladet batteriene.

Jeg ønsker deg en riktig god og velfortjent sommerferie!

Vennlig hilsen
Gerd Bang-Johansen
Leder

Morsmelk er søtt og farlig

Barn i Oslo øst har betydelig dårligere tannhelse enn sine jevnaldrende på vestkanten. I 2010 hadde 29 prosent av 12-åringene på Smestad hull i tennene, mens på Tøyen var det hele 55 prosent i samme aldersgruppe som hadde hatt hull.

Patricie Bendixen er tannlege og klinikkssjef ved tannklinikken på Tøyen og tror i følge dittoslo.no at dette først og fremst skyldes at det er mange på Tøyen med minoritetsbakgrunn og at det er mange som ammer altfor lenge.

– Det er ikke bra da morsmelk er veldig søtt og farlig for tennene. I tillegg forteller Bendixen at det er mange som får servert mye søtt i tåteflaska.

– Innvandrere tror ofte at de er snille om de gir barna sine cola og juice. De kommer kanskje fra fattige kår til et land med mye velstand og da vil de gjerne skjemme bort barna sine uten at de er klar over hvor skadelig dette er, sier hun.

Kilde:dittoslo.no

Kyssing er bra for tennene

Litt på siden, men vanskelig å ikke ta med seg. Å kysse litt ekstra på kjæresten øker spyttproduksjon, og motvirker hull, i tillegg til god tannhelse i følge kk.no som skriver at blekingsbehandling hos tannlegen ikke er den eneste måten å oppnå vakre, hvite tenner på.

Barneombudet roser tannhelsesatsing

Tannhelsesjekk av 1-åringene på Fjell i Drammen har gitt resultater. Nå er tennene til barn med ikke vestlig bakgrunn blitt bedre. I 2010 var 87 prosent av 3-åringene på Fjell kariesfrie, mot 92 prosent i den øvrige lokalbefolkningen. Tannhelsetjenesten i Buskerud har over en fem-års periode fulgt barna på Fjell spesielt, der man har undersøkt tennene til 1-åringene og så fulgt barna senere. – Fokus har vært tannpuss med fluor to ganger daglig, og at man bruker vann som tørstedrikk istedenfor drikke med sukker om natten, forteller Fylkestannlegen.

– Det er viktig å følge opp gjennom tiltak som ikke er stigmatiserende, men som oppleves som informative og nyttige i forhold til den gruppa det gjelder, sier barneombud Reidar Hjermann. Som forteller at i Finland er første besøk hos tannlegen når man er seks måneder, mens her i landet har vi kontroll først når barna er tre år.

Kilde: Buskerud Fylkeskommune

Bråk med Frp-forslag

Får Frp viljen sin, kan utlendinger i fengsel vente seg langt tøffere soningsforhold enn sine norske medfanger. Blant vedtakene på siste landsmøte er: Ingen dagpenger og kutt i alle sosiale ytelser til utenlandske fanger. Partiets kommunikasjonssjef, Fredrik Färber, sier at dette betyr blant annet kutt i tilbud om lege og tannlege.

Finnmarken.no har snakket med en innsatt som mener dette er å be om trøbbel.

– Vi blir tatt vare på, og godt er det å vite, dersom vi blir i akutt behov for tannlegehjelp eller legetilsyn. Forskjellsbehandling mellom norske og utenlandske fanger slik som foreslått blir det bråk av, sier den innsatte til finnmarken.no.

Nytter ikke å klage

Tusenvis av bilister klager hvert år til de mange private og offentlige parkeringsselskapene etter å ha fått parkeringsgebyr. Klagene er så mange at Forbrukerrådet har laget en egen liste over det du ikke trenger å kaste bort tid på å klage på til Parkeringsklagenemda.

Tannlegen ikke god nok grunn – tok tannlegetimen mer tid enn antatt? Det hjelper ikke pasienten at hun satt i tannlegestolen da parkeringsbilletten løp ut. Ifølge Forbrukerrådet er det ingenting som heter «rimelig frist» for å fornye billetten. Det er kun i nødrettslignende situasjoner at forsinkelser fører til medhold i klagene, opplyser Forbrukerrådet, og slår fast at lege eller tannlege er langt fra nødrett.

Nedleggelse av tannlegekontorer

Flere tannlegekontor ute i distriktene trues av nedleggelse når fylkene skal spare penger. På Dønna legger Nordland fylkeskommune ned det lokale tannlegekontoret. I følge Hjelgeland Arbeiderblad mener et samlet kommunestyre og resten av Dønnas befolkning at dette er rasing av det offentlige tilbudet.

I Sogn og Fjordane vil fylkeskommunen legge ned tre tannklinikker i følge firda.no. Dette er Olden tannklinikk i Stryn, Årdalstangen tannklinikk i Årdal og Hafslo tannklinikk i Luster kommune. I tillegg forsvinner en tannlegestilling i Årdal og en tannlegestilling i Måløy permanent. Tannlegestillingene er tenkt erstattet av tannpleiere, noe som også er aktuelt ved klinikkene i Bremanger og Gaular.

Omsorgssvikt og overgrep

Den offentlige tannhelsetjenesten i Sogn og Fjordane, Hordaland og Rogaland har innført rutiner for å avdekke omsorgssvikt og overgrep mot barn. Nå ønsker barneombud Reidar Hjermandt at dette skal videreføres til resten av landet.

Hjermandt hadde invitert de tre fylkeskommunene til å presentere sitt arbeid på ett fellesmøte i mai der også Helse- og omsorgsdepartementet, Helsedirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet, Universitetet i Oslo, Universitet i Bergen og Statens barnehus Bergen deltok.

Tannhelsetjenestene på Vestlandet har samarbeidet med barneavdelingen på odontologen og Statens barnehus i Bergen om å lage tiltak. I Sogn og Fjordane har de inngått samarbeidsavtaler med 22 kommunale og interkommunale barnevernstjenester. Målet er å få tannhelsepersonell til å bruke meldeplikten slik at de kan avdekke omsorgssvikt og overgrep.

Det er et mål å se hele barnet og ikke bare tennene. Tannhelsetjenesten får god oversikt over skader i munn-, ansikt- og halsregion, de ser hvordan barna oppfører seg, og registrerer om de ikke møter opp til time hos tannlegen. I tillegg slår barneombudet fast at massiv tannråte skal tolkes som et uttrykk for alvorlig forsømmelse, frem til det motsette er bevist.

Støy og skrekk blir borte

Noen er redd for å gå til tannlegen på grunn av lyden fra tannlegeboret og mener kanskje det er bedre å gå rundt med hull i tennene enn å høre på det fæle bråket fra boret. Snart kan de slippe både støy, skrekk og stygge tenner. Det finnes en løsning og hodetelefoner eller øreplugg utstyrt med motlyd kan gjøre det litt mindre skummelt for pasienten.

Fjern lyden

Det aller nyeste er et produkt utvikles og er basert på norsk høyteknologi gjennom Nacre Quietpro. Øreproppen er basert på såkalt aktiv støyreduksjon. Lydbildet oppfanges av en mikrofon inne i øreproppen, skannes 64 000 ganger i sekundet,

analyseres i kontrollenheten som sender ut motlyd, det vil si lyd-bølger som svinger motsatt, mens menneskestemmer gjengis tydelig og klart. VG har testet lignende løsninger og vinneren av testen er Bose Quietcomfort Q15. Dette er hodetelefoner med mikrofoner som sitter både på innsiden og utsiden av klokken. Disse analyserer både lydbildet og støybildet og tar bort mesteparten av omkringliggende lyd. En enklere og billigere løsning er øreproppene Denon AH-NC600. Disse er også utstyrt med en liten forsterker med støydempingskretser som sitter på ledningen og fanger opp lyden fra mikrofonene på øreproppene. De fasevender og korrigerer lydsignalet for å dempe lyd utenfra. – det virker.

Kilde: nacre.no/vg.no/denon.com/bose.com

Ny tannklinikk på Otta

Mens noen fylker legger ned tannklinikker har Oppland Fylkeskommune planer om flere nye. I mai ble den nye tannklinikken på Otta i Sel kommune åpnet

Tannklinikken er samlokalisert med det lokalmedisinske senteret og er på rundt 250 kvadrat. Den har fire behandlingsrom og det er sju ansatte: to tannleger, en kjeveortoped og fire tannhelsesekretærer. Tannklinikken på Otta blir den første i forhold til å samle tannhelse med andre helsefaglige tilbud i Oppland, men ikke den siste i følge fylkeskommunen, som har lignende planer i Valdres.

Blødninger og misdannelser

Forskningsgruppen er på fire medisinerere: Professor ved Det medisinske fakultet ved Universitetet i Oslo, Britt-Ingjerd Nesheim og gynekolog og forsker Siri Vangen til venstre. Johanne Sundby og Tor Erik Danielsen er også med i gruppen.

Et nytt forskningsprosjekt på tannhelsesekretærer skal finne ut om disse har mer blødninger enn andre yrkesgrupper, som følge av kvikksølvforgiftning. Professor Britt-Ingjerd Nesheim skal lede prosjektet som støttes av ThsF, Parat og Fagforbundet.

Av: Trygve Bergsland

Forskningen har fokus på tannhelsesekretærer som arbeidet på tannlegekontor i perioden 1950 til 1990, og som ble utsatt for kvikksølv damp i prepareringen av amalgam. I 2010 utførte journalistene fra NRK Brennpunkt, i samarbeid med yrkesorganisasjonene ThsF, Parat og Fagforbundet, en spørreundersøkelse blant kvinner som hadde vært tannhelsesekretærer på 60- og 70-tallet. Undersøkelsen dreide seg om blødninger og fjerning av livmor. 370 kvinner ble spurt og de mottok svar fra 126 av disse. I tillegg har flere henvendt seg direkte til redaksjonen, slik at journalistene samlet har 191 svar på sine spørsmål. Det viser seg at 25 prosent av disse har fått fjernet livmoren. Professor ved Det medisinske fakultet ved Universitetet i Oslo, Britt-Ingjerd Nesheim, har funnet tallet så høyt at hun ønsker å undersøke dette nærmere, og det er nedsatt en forskningsgruppe på fire medisinerere. I tillegg er det nedsatt en referansegruppe med representanter fra Parat, LO og Fagforbundet.

– Blødninger skyldes hormonforstyrrelser og vi ønsker svar på om tannhelsesekretærer som har arbeidet med kvikksølv gjennom flere år, har en høyere

livstids-risiko for fjerning av livmoren (hysterektomi) enn befolkningen for øvrig. Der som de har fått fjernet livmoren ønsker vi å få vite om de har fått utført dette i yngre alder enn befolkningen for øvrig, og om årsaken er økt hyppighet av blødningsforstyrrelser, sier Nesheim.

Forskning uten klare svar

Tidligere forskning på barn og misdannelser utført av professor Bjørn Hilt, gav ikke holdpunkter for noen sammenheng mellom jobben med kvikksølv og at disse kvinnene har fått flere barn med misdannelser. Forskningsprosjektet til Hilt tok utgangspunkt i Medisinsk fødselsregister (MFR). I forskningsprosjektet Nesheim igangsetter vil alle kvinner som arbeidet som tannhelsesekretærer i perioden 1950 til 1990 bli tilskrevet.

– Vi er sikre på at skadene fra kvikksølvforgiftningen er mer enn kognitive skader. Det er dokumentert at disse kvinnene behandlet kvikksølv i store mengder, men for å ha en ganske sikker konklusjon bør prosentandelen som har plager være ti prosent eller mer i forhold til kontrollgruppen. Det er brennpunktprogrammet på NRK som

er utgangspunktet for at forskningen iverksettes. Jeg oppfordrer sterkt alle til å svare og det er viktig at alle som får skjemaet svarer uansett om de har hatt plager eller ikke, sier Britt-Ingjerd Nesheim.

Fysiske og psykiske problemer

I Metoderapport fra saken om «Kvikksølvbarna» fra 1. november 2005 skrevet av Kjersti Knudssøn og Synnøve Bakke i NRK Brennpunkt, har program-lederne beskrevet hva de har fått vite og de forteller hvilke metoder de har brukt for å komme frem til resultatene. Et stort antall kvinner de har vært i kontakt med forteller at deres barn fikk fysiske misdannelser, som klumpfot, mage- og ryggmargsbrokk, kortvoksthet og manglende armer. I tillegg forteller svært mange om depresjoner og selvmord blant barna. Mange har også slitt med uforklarte ledd- og muskelsmerter siden barneårene, og har aldri fått noen diagnose. Legene sier det minner om gikt, men at det ikke er det. I tillegg rapporterer mange om lærevansker og konsentrasjonsvansker hos barna. Et gjennomgående fellestrekk er at kvinnene har fått friske barn før eller etter at de arbeidet som tannlegeassistenter. I noen søsken-flokker er de to eldste

friske. Deretter begynte mor å arbeide, og de påfølgende barna er syke. I andre tilfeller er det motsatt. Første barn ble født mens mor arbeidet. Det er sykt eller skadet, mens resten av søskenflokket er friske, for da jobbet ikke mor.

De fleste av disse barna er i dag voksne. De er født på 50-, 60- og 70-tallet. Men en del forteller også om barn som er født med skader mot slutten av 80-tallet. Mødrene har alle det til felles at de arbeidet med store mengder kvikksølv. De har selv symptomer på nevrologiske skader i større eller mindre grad. I tillegg forteller svært mange om uregelmessig menstruasjon

og ukontrollerte blødninger. De har jobbet helt fram mot fødselen, og svært mange av dem varmet opp kobberamalgam hver eneste dag på jobb.

Håndtering av mengder med kvikksølv uten beskyttelse

Det finnes også mange som «bare» har jobbet med vanlig amalgam, men de forteller til gjengjeld at de håndterte enorme mengder kvikksølv. Det var ikke uvanlig, ifølge rapporten, at en tannlegeassistent laget 10 000 fyllinger i året, der samtlige ble blandet i hendene uten beskyttelse. I beste fall brukte de en tynn linduk som de krystet kvikksølv ut av.

Kvikksølv skader fosteret

De to journalistene gikk igjennom 44 publiserte forskningsprosjekter og resymeer, der de fant en rekke forskningsrapporter fra anerkjente forskere (Berlin, Clarkson, Magos) som alle beviser at kvikksølv trenger gjennom morkaken. Når mor puster inn kvikksølv damp går dette rett over i fosteret, der det lagres. Denne konklusjonen er, ifølge rapporten, en vitenskapelig sannhet som ingen betviler. Forskning viser også at barnet får i seg kvikksølv fra mor gjennom morsmelken.

Den samme forskningen viser at barna kan få lærevansker, misdannelser og

■ Forskning

nevrologiske skader dersom de eksponeres for kvikksølv i fosterstadiet. Under paraplyen nevrologiske skader kommer konsentrasjonsvansker, hukommelsesproblemer, angst, depresjon og skjelvinger. I tillegg kan kvikksølv føre til fertilitetsproblemer. Det vises også til flere studier som peker på at kvikksølv kan gi menstruasjonsforstyrrelser, blødninger og aborter.

Retningslinjer uten oppfølging

Etter at det ble kjent at kvikksølv går over i fosteret, har dette ført til skjerpede retningslinjer for tannbehandling av gravide. I Sverige i 1987 skrev myndighetene i «LEK-utredningen» at de fraråder amalgamterapi på gravide. Årsak: risiko for fosterskader. Året etter fulgte Helsedirektoratet i Norge opp med samme fraråding. Dette er blitt vanlig i en rekke land etter dette. Myndighetene har imidlertid ikke fulgt opp tannhelsepersonell som var gravide.

Skremmende forskningsresultater

Metoderapporten viser til en mengde dyre-forsøk på mus, rotter, hamster, aper og sauer. De konkluderer med hyppige aborter, og at ungene får endret atferdsmønster i forhold til kontrollgruppene. De som ble utsatt for kvikksølv i mors liv var mer aggressive, nervøse, sky og hadde problemer med å lære nye ting. De hadde lav fødselsvekt, lærevansker og symptomer på nevrologiske skader, og mor fikk blødninger og lange menstruasjonsperioder.

Journalistene fant også frem til et forskningsprosjekt fra New Zealand av professor i psykologi ved Massey University i

Wellington, Linda Jones, som hadde gjennomført en undersøkelse av tannhelsesekretærer. 25 prosent av disse hadde fjernet livmoren på grunn av blødninger, mot 6 prosent i kontrollgruppen. I tillegg har de hatt betydelig større problemer med å bli gravide (21 mot 6,6 prosent), hatt flere aborter (23,6 mot 13 prosent), fått barn med misdannelser (18,5 mot 10 prosent) og fått barn med lærevansker (13 mot 6,5 prosent).

Fremdrift og håndtering av data

Gerd Bang-Johansen forteller at ThsF, Parat og Fagforbundet holder regnskap med hvem som har svart ut ifra kodenummeret på konvoluttene. Skriftlig purring sendes etter tre uker. De som ikke har svart etter ytterligere tre uker, vil bli purret på telefon fra fagforbundene. De vil da bli oppfordret til å sende inn skjemaet, eventuelt bli spurt om de er villige til å bli kontaktet av en av forskerne for et telefonintervju. Kode-listene blir makulert når datainnsamlingen er over og spørreskjemaene blir makulert når en eventuell artikkel er publisert.

– Det bevilges ingen ekstra midler fra det offentlige, og Universitetet i Oslo, Parat og Fagforbundet dekker hver for seg kostnadene som

påløper. Alle tannhelsesekretærer i målgruppen får tilsendt brev med informasjon, samtykkeerklæring og spørreskjema i tillegg til frankert svarkonvolutt. Spørreskjemaet inneholder ikke noe som kan identifisere den som svarer, og alle vil derfor være anonyme i forhold til hva de har svart. Svarkonvolutten har en kode som er koblet til en navneliste hos Parat og Fagforbundet, men forskerne har ikke tilgang til navnelisten, sier Gerd Bang-Johansen, som forteller at forskningen vil pågå over to år før resultatene vil foreligge.

Referansegruppen består av: Leder for ThsF, Gerd Bang-Johansen. Advokat i Fagforbundet, Anne-Gry Rønning Aaby og representanten fra LO, yrkeshygieniker og forhandler, Ali Reza Tirna.

Utdannelse som tannhelsesekretær – velg riktig skole

Under finner du en oversikt over skoler i Norge som tilbyr utdanning som tannhelsesekretær. Utdannelsen gir deg muligheter til en trygg og god jobb som tannhelsesekretær i private klinikker, statlig (de odontologiske fakultetene, fengsel, forsvaret), Spekter (kjevkeirurgisk avdeling ved sykehusene), kommunalt (de offentlige tannklinikkene) og på dental depotene.

Utdanningen er 3-årig videregående skole: VG 1 - helse og sosialfag, VG 2 – helseservicefag og VG 3 – tannhelsesekretær. Etter bestått eksamen får du etter søknad autorisasjon som tannhelsesekretær.

Kun offentlige skoler gir formelt grunnlag og rett til autorisasjon i forhold til å kunne bruke tittelen tannhelsesekretær.

Anbefalte skoler:

<p>Troms</p> <p>Breivika vgs breivika.vgs breivika.vgs@tromsfylke.no Breiviklia 1, 9019 Tromsø Kontaktperson: Kari Nordman Tlf.: 77 78 88 00</p>	<p>Nord-Trøndelag</p> <p>Levanger vgs levanger.vgs.no levanger.vgs@ntfk.no Kirkegata 1, 7600 Levanger Kontaktperson: Kari Nordman Tlf.: 74 08 60 00 Faks: 74 08 60 11</p>	<p>Møre og Romsdal</p> <p>Borgund vgs borgund.vgs.no Yrkesskolevegen 20, 6011 Ålesund Kontaktperson: Kari Nordman Tlf.: 70 17 00 00 Faks: 70 17 00 01</p>	<p>Hordaland</p> <p>Åsane vgs avs.hfk.no post.aav@post.hfk.no Åsamyrane 289, Nyborg Åsane Kontaktperson: Kari Nordman Tlf.: 55 95 69 00 Faks: 55 95 69 69</p>
<p>Vest-Agder</p> <p>Kvadraturen vgs kvadraturen.vgs.no kvadraturen.skolesenter@vaf.no Tollbodgt 75, 4604 Kristiansand Kontaktperson: Kari Nordman Tlf.: 38 07 73 00 Faks: 38 07 73 01</p>	<p>Vestfold</p> <p>Sandefjord vgs svgs.vfk.no sandefjord.vgs@vfk.no Krokemoveien 2- 4, 3214 Sandefjord Kontaktperson: Kari Nordman Tlf.: 33 48 85 00 Faks: 33 48 86 21</p>	<p>Østfold</p> <p>Malakoff vgs malakoff.vgs.no malakoff.vgs@ostfoldfk.no Dyreveien 9, 1532 Moss Kontaktperson: Kari Nordman Tlf.: 69 24 22 00 Faks: 69 24 22 01</p>	<p>Oslo</p> <p>Sogn vgs sogn.vgs.no sognvgs@ude.oslo.kommune.no Sognsveien 80, 0855 Oslo Kontaktperson: Kari Nordman Tlf.: 23 46 57 00 Faks: 23 46 57 01</p>

Kurs for tillitsvalgte høsten 2011:

DATO	KURS	ANTALL DAGER	STED	SEKTOR
AUGUST				
25.08	Tilsettingsråd, stat	1	NITO, Oslo	Stat
SEPTEMBER				
01.09	Lokale lønnsforhandlinger - Stat	1	Bergen	Stat
05.09	Regionkonferanse/regionmøte	2	Nord	Alle sektorer
06.09	Trinn 2 Vest	3	Stavanger	Alle sektorer
07.09	Lokale lønnsforhandlinger - Stat	1	Tromsø	Stat
07.09	Regionkonferanse/regionmøte	2	Midt	Alle sektorer
09.09	Lokale lønnsforhandlinger - Stat	1	Trondheim	Stat
12.09	Lokale lønnsforhandlinger - Stat	1	NITO, Oslo	Stat
13.09	Lokale lønnsforhandlinger - Stat	1	Tønsberg	Stat
14.09	Regionkonferanse/regionmøte	2	Sør	Alle sektorer
19.09	Regionkonferanse/regionmøte	2	Øst	Alle sektorer
26.09	Regionkonferanse/regionmøte	2	Vest	Alle sektorer
27.09	Trinn2 Midt og Nord	3	Rica Nidelven	Alle sektorer
OKTOBER				
03.10	Eksamensrettet kurs arbeidsrett - 15 stp - kurs 1, 1.samling	4	NITO, Oslo	Alle sektorer
04.10	Trinn2 Øst og Sør	3	Sanner Hotell	Alle sektorer
10.10	Eksamensrettet kurs arbeidsrett - 15 stp - kurs 2, 1.samling	4	NITO, Oslo	Alle sektorer
12.10	Eksamensrettet kurs arbeidsrett - 15 stp - kurs 2, 1.samling	4	NITO, Oslo	Alle sektorer
12.10	Arbeidsrett - fordypning i utvalgte emner	2	Sanner Hotell	Privat + spekter sekt
18.10	YS-konferansen 2011	2	Oslo	Alle sektorer
24.10	Kurs i økonomiforståelse	3	Sanner Hotell	Privat og Spekter 1-
24.10	Forhandlingsteknikk	3	Olavsgaard	KS og spekter helse
31.10	Grunnleggende konflikthåndtering	3	Trondheim	Alle sektorer
NOVEMBER				
02.11	Trinn3	3	Sanner Hotell	Ks (+ HSH-HUK + Spe
15.11	Paratkonferansen	?	Oslo	Alle sektorer
16.11	RS	2	Oslo	Alle sektorer
21.11	Medbestemmelse og innflytelse i arbeidslivet	2	Sanner Hotell	Offentlig
23.11	Trinn2 Øst og Sør	3	Kongsberg	Alle sektorer
23.11	Trinn3	3	Sanner Hotell	Privat
28.11	Trinn3	3	Sanner Hotell	Stat
29.11	Trinn2 Midt og Nord	3	Rica Nidelven	Alle sektorer
DESEMBER				
01.12	Medbestemmelse og innflytelse i arbeidslivet	2	Sanner Hotell	Privat
05.12	Eksamensrettet kurs arbeidsrett - 15 stp - kurs 1, 2.samling	4	NITO, Oslo	Alle sektorer
12.12	Eksamensrettet kurs arbeidsrett - 15 stp - kurs 2, 2.samling	4	NITO, Oslo	Alle sektorer

KURSKATEGORI

Fordypning

Fordypning

Regionkonferanse

Grunnoppplæring

Fordypning

Regionkonferanse

Fordypning

Fordypning

Fordypning

Regionkonferanse

Regionkonferanse

Regionkonferanse

Grunnoppplæring

Eksamensrettet

Grunnoppplæring

Eksamensrettet

Eksamensrettet

Fordypning

Fordypning

Fordypning

Fordypning

Grunnoppplæring

Paratkonferanse

RS

Fordypning

Grunnoppplæring

Grunnoppplæring

Grunnoppplæring

Grunnoppplæring

Fordypning

Eksamensrettet

Eksamensrettet

Påmelding til kurs: www.parat.com → kurskalender → velg kurs → meld på kurs.

Kontakt: kurs@parat.com

Sentralbord: 21 01 36 00

Grunnoppplæring trinn3: Hege Thorud, 924 49 819

Fordypningskurs: Rosita Sperstad 90 665 837

Eksamenskurs: Marianne Hårtveit, 971 67 293

For informasjon og påmelding til trinn1 – 2, samt regionkonferanser, ta kontakt med ditt regionkontor.

Grunnoppplæringen i Parat:

Grunnoppplæringen i Parat består av trinn1 – 3, og er et tilbud til alle nye (og eventuelt potensielle) tillitsvalgte. Gjennom grunnoppplæringen skal tillitsvalgte møte Parat som en profesjonell aktør, som setter den tillitsvalgte og dennes behov i fokus. Hovedmålsettingen ved denne opplæringen er å gjøre den enkelte i stand til å utvikle og ivareta rollen som tillitsvalgt på en god måte, for å gjennom dette kunne ivareta medlemmenes behov. Høsten 2011 skal vi ha fem trinn2 kurs, og tre trinn3 kurs. Trinn1 gjennomføres i regionen etter behov.

Fordypningskurs:

Fordypningskursene tilbys tillitsvalgte, som har gjennomført grunnoppplæringen og har behov for fordypning innenfor spesielle områder. Fordypningskursene er bygd opp rundt de temaene som grunnoppplæringen inneholder, men gir en grundigere presentasjon av spesielle tema. Høsten 2011 skal vi ha kurs i forhandlingsteknikk, lokale forhandlinger, tilsetningsråd, medbestemmelse, økonomiforståelse, konflikthåndtering og arbeidsrett.

Fordypningskurs medbestemmelse og innflytelse i arbeidslivet

Vi skal ha to fordypningskurs i medbestemmelse og innflytelse i arbeidslivet. Ett for offentlig sektor og ett for privat sektor.

Eksamensrettede kurs

Parat har siden dannelsen i 2005 tilbudt eksamensrettede kurs i samarbeid med universitet og høyskoler.

Tillitsvalgte som har bestått "Årsstudium for tillitsvalgte" får automatisk generell studiekompetanse, noe som åpner for videre studier ved universitet og høyskoler.

Sentralisering av tannhelse

I april godkjente stortinget «Nasjonal helse- og omsorgsplan» som legger føringene for utvikling av helsepolitikken frem til 2015. Regjeringen har fokus på tannhelse i form av ønske om sentralisering, egenandelstak og kvalitetsforbedring, i tillegg til organisering og rekruttering.

Av: Trygve Bergsland

Gjennom Nasjonal helse- og omsorgsplan, som er stortingsmelding nummer 16 i år, legger regjeringen den politiske kursen for helse- og omsorgstjenestene og folkehelsearbeidet de neste fire årene. Kommunene og lokalmiljøet er den viktigste arenaen for folkehelsearbeid.

Samlokalisering

I stortingsmeldingen er regjeringen opptatt av hvilke funksjoner som bør legges til lokalmedisinske sentra, og skriver at dette skal vurderes ut fra lokale forhold og behov. Samlokaliseringen er rettet mot funksjoner med pasientgrupper som har behov for langvarige og sammensatte tjenester, beskrevet som tjenester der suksesskriteriene er å bygge opp døgnplasser i kommunene til observasjon, etterbehandling, lindrende behandling og habilitering og rehabilitering. I tillegg ønsker man tannhelsetjenester og tverrfaglige ambulante team, i tillegg til lærings- og mestringstilbud som også kan legges til lokalmedisinske sentre. Det går videre frem at regjeringen ønsker at lokalmedisinske sentre skal samarbeide med forskningsinstitusjonene for å styrke forskning i den kommunale helse- og omsorgstjenesten og i tannhelsetjenesten.

Ifølge stortingsmeldingen er geografisk tilgjengelighet med tilstrekkelig personellressurser, en forutsetning for å kunne oppnå likeverdighet i tjenestetilbudet og

for å redusere sosiale ulikheter i tannhelse. Dette omfatter utdanningskapasitet, effektiv oppgavefordeling og ressursutnyttelse.

Nye årsverk og kvalitetssikring

Regjeringen vil ifølge planen bidra til å opprette 12 000 nye årsverk med fagutdanning i den kommunale pleie- og omsorgssektoren frem til 2015 og vil følge opp kompetanseløftet i tannhelsesektoren som er beskrevet i stortingsmelding nummer 35 (2006–2007) i tillegg til å prioritere tiltak innen forbrukerrettigheter og prispolitikk.

Det foreligger også forslag om å lovfeste krav til systematisk kvalitetsforbedringsarbeid, der det vil være krav om at den enkelte virksomhet må drive systematisk kvalitetsforbedringsarbeid. Forslaget gjelder også spesialisthelsetjenesteloven. Slik lovregulering vil også bli vurdert i arbeidet med revisjon av tannhelsetjenesteloven. Virksomhetene skal legge til rette for at systematisk forbedringsarbeid integreres i det daglige arbeidet. Ledelsesforankring og forankring i ulike personellgrupper anses som viktig.

Regjeringen ønsker å etablere flere nasjonale kvalitetsindikatorer. Det finnes nasjonale kvalitetsindikatorer for spesialisthelsetjenesten, den kommunale helse- og omsorgstjenesten og den fylkeskommunale tannhelsetjenesten. Indikatorene gir kunnskap om enkelte sider ved tjenestene, men

det skal etableres et nasjonalt kvalitetsindikatorsystem som skal gi pålitelig kunnskap om sikkerhet, kvalitet og ytelser i alle deler av helsetjenesten. Her deltar Norge i et kvalitetsindikatorprosjekt i regi av OECD og Nordisk Ministerråd. Det er utarbeidet et omfattende sett med overordnede kvalitetsindikatorer på utvalgte diagnoseområder, som for eksempel innen munn- og tannhelsefeltet.

Vil vurdere innholdet i utdanningen

Utdanningskjeden bør ifølge stortingsmeldingen tilpasses behovene i helse- og omsorgstjenesten. Det innebærer at innholdet i grunnutdanninger, videre- og etterutdanninger og spesialistutdanninger må vurderes. Det samme gjelder kompetanseheving i tjenestene. Utdanningene må i større grad vektlegge pasientforløp, samhandlingskompetanse, sterkere brukermedvirkning, forebygging og folkehelsearbeid. Undervisningen skal være kunnskapsbasert. Praksisundervisning og læretid foregår i ulik grad i de kommunale helse- og omsorgstjenestene, i fylkeskommunenes tannhelsetjeneste og i spesialisthelsetjenesten.

Det er ifølge meldingen ønskelig og nødvendig at personellgrupper samarbeider tettere, og at enkelte grupper kan erstattes av personell med annen relevant fagutdanning. Stortingsmeldingen beskriver at ved gradvis å øke kapasiteten på

Ine Harang Zickfeldt jobber som tannhelsesekretær i Oslo. Foto: Trygve Bergsland

tannpleiere, kan tilgangen på tannleger være tilstrekkelig.

Det er viktig for myndighetene at de tilgjengelige ressursene utnyttes best mulig. Oppgavene må fordeles mellom personellgruppene, slik at arbeidskraften benyttes riktig og for å oppnå best mulig kvalitet i tilbudet. Det gjelder både i spesialisthelsetjenesten, i tannhelsetjenesten og i den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Kompetansen kan ifølge meldingen også benyttes på andre måter enn i dag. For eksempel vil deltakelse i tverrfaglige team bli enda viktigere.

Egenandelstak

Det går frem av stortingsmeldingen at det skal vurderes hvordan pasienter som har rett til tannhelsehjelp fra fylkeskommunen, skal kunne velge tjenesteyter i privat eller offentlig sektor. Forutsetningen er at

behandler har avtale med fylkeskommunen. Det skal igangsettes et utredningsarbeid om ulike modeller for finansiering av tannbehandling, inkludert modeller for egenandelstak.

Større offentlig finansiering

I arbeidet med Nasjonal helse- og omsorgsplan har det gjennom en åpen, nettbasert høring vært mulig å komme med innspill. Det går frem av stortingsmeldingen at de fleste som har kommentert tannhelsetjenesten, har anført at denne tjenesten i større grad må finansieres av det offentlige. Flere har påpekt at pasientene ofte får et større mellomlegg ved refusjon av tannbehandling, siden tannlegens pris er høyere enn statens honorarsatser. Fag- og profesjonsforeninger og brukerorganisasjoner fremhever behovet for et bedre tannhelsetilbud til personer med kroniske sykdommer og funksjonshemninger, personer

med medfødte lidelser og sjeldne medisinske tilstander, personer med epilepsi og kreftpasienter. Det etterlyses i tillegg tilrettelte tannhelsetilbud i helseforetakene, mer forskning og fagutvikling i tannhelsetjenesten, og at tjenesten trekkes mer inn i det helhetlige helsetilbudet. Pensjonistorganisasjoner er opptatt av at eldre i institusjon og de som får hjemmesykepleie, sikres nødvendig tannbehandling og at tannpleieres kompetanse må utnyttes bedre.

Tannhelsetjenesten i Norge består av en offentlig organisert sektor forankret i fylkeskommunene, og en privat sektor. Privat sektor utgjør ifølge meldingen drøyt to tredeler av tjenesten og den fylkeskommunale sektoren i underkant av en tredel. Omtrent ni prosent av landets tannleger er tannlegespesialister. De fleste spesialister arbeider i privat sektor.

Mangler kunnskap om tannhelse

Meldingen presenterer tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) som er fra 2009 og 2010 og som viser følgende:

- * Fire prosent av 5-åringene og fem prosent av 12-åringene har flere enn fire hull
- * 80 prosent av 5-åringene, 49 prosent av 12-åringene og 16 prosent av 18-åringene har ingen hull

Kunnskapen om befolkningens tannhelse må ifølge meldingen forbedres og systematiseres, og skriver at det må forskes mer på årsaker til dårlig tannhelse og hvilke forebyggende og behandlende tiltak som har best effekt, spesielt for dem som trenger tjenestene mest. Omtrent en million personer ble undersøkt og behandlet i tannhelsetjenesten i fylkeskommunen i 2009.

Levekårsundersøkelsen for 2008 viser at variasjoner i tannhelse er knyttet til sosiale og økonomiske forhold. Myndighetene har lite kunnskap om tannhelsen i den voksne befolkningen, og vet lite om hva slags tannbehandling som utføres i den private delen av tannhelsetjenesten. De fleste går jevnlig til tannlegen, men personer med lav inntekt og personer med dårlig selvpålevd tannhelse, går sjeldnere til tannlege enn de med høy inntekt og god tannhelse.

Ine Harang Zickfeldt er ny tillitsvalgt for tannhelsesekretærene i Oslo. Foto: Trygve Bergsland

Tre av fem stønadsmottakere oppgir at de ikke har vært hos tannlege de siste 12 månedene. Andelen som ikke går til tannlege er størst i aldersgruppen 21–24 år (19 prosent) og lavest i aldersgruppen 67 år og eldre (tre prosent). Økonomi oppgis som en hovedgrunn til at de ikke har oppsøkt tannlege. Andre grunner er «ikke tid» og «redd for tannlege».

Samlede utgifter til fylkeskommunal tannhelsetjeneste og brutto omsetning i privat tannhelsetjeneste, var over 10 milliarder kroner i 2008. Omtrent 1,1 mrd. kroner av dette var stønad fra folketrygden. Det er bred enighet blant høringsinstansene om at det offentlige tilbudet i større grad må innrettes mot dem som trenger det mest.

Prisregulering

Tannlegenes priser er ikke regulert. Det er derfor vanskelig for brukere av tannhelsetjenesten å orientere seg om rettigheter, pris og kvalitet. I stortingsmeldingen hevdet det at det er mange som etterlyser et egenandelstak for utgifter til tannbehandling. Regjeringen vil derfor utrede ulike modeller for et tak for utgifter til tannhelsetjenester.

Kunnskapen om befolkningens tannhelse må ifølge stortingsmeldingen forbedres

og systematiseres. Det må forskes mer på årsaker til dårlig tannhelse og på hvilke tiltak som har størst effekt innen forebygging og behandling. Tannhelse skal integreres i det generelle folkehelsearbeidet. Fylkeskommunens rolle skal styrkes i forslag til folkehelseplan. Regjeringen vil bidra til at det etableres kompetansesentre for tannhelsetjenesten i alle regioner, og bidra til oppbygging av kompetanse, kapasitet og infrastruktur for forskning i tannhelsetjenesten.

Endret oppgavefordeling

Det skal ifølge stortingsmeldingen vurderes å gi fylkeskommunen et tydeligere ansvar for utdanning, forskning og kunnskapsutvikling og tydeligere ansvar for å ha oversikt over tannhelsen i befolkningen. Videre skal det tilrettelegges for bedre oppgavefordeling mellom tannpleiere og tannleger. Det skal gjøres ved å utdanne flere tannpleiere og innrette folketrygdens dekning av utgifter til tannbehandling til å gjelde tannbehandling hos tannpleiere. Det skal også bli bedre samarbeid mellom tannhelsetjenesten og kommunale helse- og omsorgstjenester, spesialisthelsetjenesten og andre tjenester. Det skal ifølge meldingen legges bedre til rette for at den private

delen av tannhelsesektoren kan ta del i å løse offentlige tannhelseoppgaver.

Det skal bli enklere for brukere av tannhelsetjenester å velge behandler ut fra kvalitet og pris, og lettere å kunne ivareta sine rettigheter. Det skal etableres en elektronisk prisopplysningstjeneste, eller markedsportal for tannbehandling. Det skal vurderes om tannhelsetjenester skal omfattes av pasientombudsordningen. Fylkeskommunens tannhelsetilbud og folketrygdens stønad til dekning av utgifter til tannbehandling, skal ses i sammenheng.

Nasjonal helseportal

Regjeringen er ifølge stortingsmeldingen opptatt av at spesialisthelsetjenesten, helse- og omsorgstjenesten i kommunene og tannhelsetjenesten skal være tilpasset brukernes behov språklig og kulturelt. Det heter at gode informasjonstjenester kan bidra til at pasienter og brukere treffer valg som fremmer helse og mestring og øker muligheten for egenomsorg. En nasjonal helseportal med informasjon om helse, tjenestetilbud, rettigheter og støtteordninger skal derfor etableres i 2011.

Regjeringen er ifølge meldingen opptatt av at helse- og omsorgspersonell i alle deler av tjenesten skal ha tilgang til kvalitetssikret kunnskap før, under og etter pasientmøtet, slik at beslutningene blir best mulig for pasientene. Tilgangen til faglitteratur og tidsskrifter har ifølge stortingsmeldingen vært størst ved universitetssykehusene, mer begrenset ved andre sykehus og svært mangelfull i kommunehelsetjenesten og tannhelsetjenesten. Internett og utbyggingen av Norsk helsenett har revolusjonert mulighetene for å få tilgang til kunnskap.

Kosthold, røyking og fysisk aktivitet

Regjeringen vil ifølge stortingsmeldingen styrke arbeidet med å fremme god helse i befolkningen, forebygge sykdom og utjevne sosiale helseforskjeller. Det skal bli enklere å ta sunne valg i barnehagen, i skolen, på fritiden og på arbeidsplassen. Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen skal gjennomføres og evalueres, og videre arbeid vurderes. I tillegg skal ny strategi for tobakksforebygging ferdigstilles i løpet av 2011 og handlingsplan for økt fysisk aktivitet er anbefalt videreført med sterkere virkemidler.

Bjurstrøm dikterer trygderetten

Advokat i Projure og ekspert på erstatningsrett, Carl Gunnar Sandvold, beskriver i et innlegg i Stavanger Aftenblad statens fremgangsmåte i kvikksølv-saken som å gi trygderetten instruks om å føre en ny sak, med nye dommere, og ikke komme til samme avgjørelse som i desember.

Av: Trygve Bergsland

I innlegget som har tittelen «Kvikksølvdammer i motvind» mener Sandvold at staten, ved arbeidsminister Hanne Bjurstrøm, nå går inn og dikterer hva trygderetten som selvstendig domstol skal mene. Sandvold mener dette reiser et interessant perspektiv på statsforfatningen og at det kan være aktuelt å be Sivilombudsmannen om en vurdering.

Byråkratiets innblanding i den dømmende makt

I sitt innlegg skriver Sandvold at Grunnloven fastsetter et maktfordelingsprinsipp med en lovgivende, en utøvende (byråkratiet) og en dømmende makt. En viktig side av dette er at byråkratiet ikke blander seg inn i hva den dømmende makt skal gjøre. Her skal det være full uavhengighet. Når staten mener at trygderetten har brutt en lang og fast praksis, skulle staten anket til lagmannsretten, slik at vi kunne fått en uavhengig domstolsprøving av kjennelsen. I stedet kontakter staten trygderetten for å få den til å behandle en ny sak innen kort tid, dette gir et kraftig signal til trygderetten om at den ikke skal komme med samme avgjørelse en gang til, og at retten må settes med andre dommere enn de som var med på kjennelsen fra desember. Sandvold mener dette er et brudd på god forvaltningskikk og klart i strid med elementær statsrett.

Bred juridisk støtte

Professor og ekspert på forvaltningsrett, Jan Fridthjof Bernt, ved Det juridiske fakultetet ved Universitetet i Bergen, støtter utspillet til Sandvold.

– Realiteten i saken er at statsråden overprøver trygderettens avgjørelse og ber den komme tilbake med en ny avgjørelse som er i overensstemmelse med det hun mener er den riktige forståelse av den rettslige problemstillingen, skriver Jan Fridthjof

Bernt i en e-post. Jussprofessoren skriver videre at «Grensen mellom juss og politikk brytes her ned på en bekymringsfull måte, og trygderettens posisjon som uavhengig faglig instans til vern av borgernes rettssikkerhet undergraves».

Bjurstrøm skriver i en pressemelding at Arbeids- og velferdsetaten ikke skal fatte vedtak i tilsvarende kvikksølv-saker inntil en ny kjennelse foreligger i trygderetten.

– Arbeidsministeren gir instruks om at man skal unnlate å treffe vedtak i saker av denne typen inntil man har fått en ny avgjørelse fra trygderetten som forutsetningsvis stemmer med den rettsforståelse som direktoratet mener er den riktige. Det mest prinsipielle problemet i saken er forsøket fra forvaltningen og den politiske ledelse på å styre rettsanvendelsen i et organ som er opprettet for å sikre en uavhengig kontroll med forvaltningens egen rettsanvendelse,

ifølge professoren, som mener at dersom statsråden er misfornøyd med trygderettens lovtolkning, kan hun korrigere denne ved forskrift eller forslag til lovendring som avklarer det aktuelle rettsspørsmålet slik hun ønsker, i åpenhet og under demokratisk kontroll. – Det hun her gjør, er å sette seg ut over etablerte spilleregler for forholdet mellom juss og politikk, skriver Jan Fridthjof Bernt.

Leder for juristene i Parat, Anders Lindstrøm, sier han finner problemstillingen interessant, og er positiv til å støtte en klage inn for Sivilombudsmannen. I følge Bjørn Dæhlin, ved Sivilombudsmannens kontor, er de ikke avskåret fra å behandle en slik sak, men han tror ikke Sivilombudsmannen vil behandle saken før det foreligger en ny avgjørelse i trygderetten.

Står sammen: Advokat Carl Gunnar Sandvold (til venstre) får støtte fra advokat i Vogt & Wiig, Øyvind Vidhammer og leder i ThsF, Gerd Bang-Johansen som fortsetter kampen for de kvikksølvskadde tannhelsesekretærene til tross for arbeidsministerens motvilje.

Alt om ferie

Nå nærmer det seg ferietid igjen. Spørsmål rundt ferie er alltid aktuelt og i år er det også kommet noen få endringer i ferieloven. Disse gjennomgås i det følgende, sammen med hovedreglene rundt ferie og hva som skjer med ferien i noen utvalgte situasjoner.

Av: Eva Borhaug, advokat i Parat

Alle arbeidstakere, uansett hvor liten stilling man har, har rett på fire uker og en dag (Gro-dagen) etter ferieloven. I tillegg har de fleste fire dager ekstra. Vi kaller ofte de dagene den femte ferieuken, selv om det bare er fire dager. Dette er den avtalesfestede ferien som er nedfelt i tariffavtale mellom arbeidsgiver og arbeidstaker.

Alle innenfor offentlig sektor har den femte ferieuken, og mange i privat sektor har den også i sine tariffavtaler. Noen arbeidsgivere har også innført den direkte i sin virksomhet uten at de har tariffavtale. Det kan man sjekke hos personalansvarlig i virksomheten.

Når kan jeg ta ut ferie?

I ferielovens forstand regnes lørdager som en virkedag. Derfor står det at arbeidstaker har rett på å kreve minst 18 virkedager (tre uker) i hovedferieperioden som er mellom 1. juni og 30. september. Husk at fem ukers ferie er det samme som 30 virkedager i ferielovens forstand. (25 virkedager etter loven og fem virkedager etter avtale). Ferieloven legger opp til at arbeidsgiver skal drøfte feriefastsettingen med den enkelte arbeidstaker eller med de tillitsvalgte. Dette er å anse som en ordensregel og får ingen konsekvenser dersom arbeidsgiver unnlater dette. Men det vil være naturlig å forhøre seg med arbeidstaker når man ønsker å ta ut ferie. Dersom man ikke blir enige om når ferien skal tas ut i hovedferieperioden, er det arbeidsgiver som bestemmer tidspunktet.

Arbeidstaker har rett på å kreve å ta ut den resterende del av ferien (restferien på sju virkedager) samlet i løpet av ferieåret. Her gjelder det samme som for hovedferien – man bør bli enige om når denne ferien skal tas ut, ellers er det arbeidsgiver som bestemmer. Arbeidsgiver kan allikevel

ikke kreve at man tar tre dager i forbindelse med påsken og to dager i forbindelse med juleferien for eksempel. Dette vil være en oppdeling av restferien som arbeidstaker kan motsette seg. Men har man avtalesfestet ferie i tillegg, så kan arbeidsgiver kreve at restferien tas ut i forbindelse med påsken og den avtalesfestede ferien tas ut i forbindelse med julehøytiden.

Den avtalesfestede ferien

Også den avtalesfestede ferien kan arbeidstaker kreve å få tatt ut samlet i løpet av ferieåret. Fastsetting av denne delen av ferien skal også drøftes med de tillitsvalgte eller den enkelte arbeidstaker samtidig med fastsettelsen av den ordinære ferien. Regelen er den samme her – blir man ikke enige er det arbeidsgiver som fastsetter ferietiden.

Overføring av ferie

Ifølge ferieloven kan man avtale med arbeidsgiver å overføre inntil 12 virkedager av den lovfestede ferien til neste ferieår. Det samme gjelder den avtalesfestede ferien. Dette innebærer altså at man kan avtale å overføre inntil 17 virkedager (14 arbeidsdager) totalt til neste ferieår. Dette må avtales skriftlig med arbeidsgiver.

Ubrukt ferie

Utgangspunktet er at arbeidsgiver plikter å sørge for at arbeidstaker tar ut minst 25 virkedager i ferie hvert år. Arbeidstaker har tilsvarende plikt til å avvikle denne. Dersom det mot formodning skulle være slik at arbeidstaker ikke har fått anledning til å ta ut ferie, og dette ikke skyldes sykdom eller foreldrepermisjon, overføres denne delen av ferien til neste ferieår. Tidligere var det slik at dette kunne kreves utbetalt av arbeidstaker. Det kan man altså ikke lenger. Arbeidstaker kan i tillegg kreve erstatning fra arbeidsgiver dersom manglende ferieavvikling skyldes arbeidsgivers forhold.

Hva skjer med allerede avtalte arbeidsfrie dager i ferien?

Ferielovens bestemmelse om dette sier at dager som etter arbeidstidsordningen likevel ville vært fridager for arbeidstaker, regnes som feriefritid og går til fradrag i ferietiden.

Arbeidstakere over 60 år

Arbeidstaker som fyller 60 år i løpet av ferieåret, får rett på seks virkedager ekstra ferie. Dette er nytt, da den gamle regelen stilte som vilkår at man måtte fylle 60 år innen 1. september i ferieåret.

Sykdom og ferie

Her må man skille mellom sykdom som oppstår før avtalt ferie starter og sykdom som oppstår i selve ferien.

Dersom arbeidstaker blir syk før ferien starter, kan man kreve at ferien utsettes til senere i ferieåret. Kravet må dokumenteres med legeerklæring og fremsettes senest siste arbeidsdag arbeidstaker skulle hatt før ferien.

Blir man syk mens man har ferie er kravet at man må være helt arbeidsufør (ikke delvis) i minst seks virkedager for å kunne kreve et tilsvarende antall virkedager ferie igjen senere i ferieåret. Igjen må kravet dokumenteres med legeerklæring og fremsettes uten ugrunnet opphold etter at arbeidet er gjenopptatt. Er man fortsatt syk etter at ferien er avsluttet, så bør man allikevel få til å melde fra til arbeidsgiver at man krever ferien utsatt. Dette kan jo gjøres samtidig som man sender inn sykemelding, for eksempel. Går det for lang tid her, risikerer man å tape kravet om utsatt ferie.

Dersom man ikke får tatt ut denne utsatte ferien i ferieåret, kan man kreve å få dette utbetalt isteden. Her må man altså skille mellom uavviklet ferie på grunn av sykdom eller lovlig permisjon og andre grunner til at man ikke får tatt ut ferien, som ikke kan kreves utbetalt lenger. Se avsnittet over om ubrukt ferie.

Ferieavvikling i oppsigelsestid

Arbeidsgiver vil kanskje i noen tilfeller ønske at arbeidstaker tar ut ferie i oppsigelsestiden når arbeidsgiver selv har sagt opp arbeidstaker. Dette kan jo være hensiktsmessig dersom arbeidsgiver ikke har arbeid å tilby lenger for eksempel. Arbeidsgiver kan kun gjøre dette dersom oppsigelsesfristen er tre måneder eller mer. Ved kortere oppsigelsesfrist må arbeidstaker samtykke i at ferien blir lagt i oppsigelsestiden.

Dersom det er arbeidstaker selv som sier opp sin stilling, så kan ferien avvikles i oppsigelsestiden dersom arbeidsgiver er enig. Uansett kan arbeidstaker da kreve 18 virkedager i sammenheng dersom oppsigelsestiden er i hovedferieperioden.

Tiden for fastsatt ferie kan ikke uten arbeidstakers samtykke endres på grunn av oppsigelse, med mindre det er nødvendig på grunn av uforutsette hendinger og slike hendinger vil skape vesentlige driftsproblemer og det ikke kan skaffes stedfortreder.

Rett til forskuddsferie

Det er også innført en øvre ramme i arbeidsgivers og arbeidstakers adgang til å avtale forskuddsvis avvikling av ferie. Tidligere var det ingen begrensning i denne avtaleadgangen, mens det nå er innført en begrensning som innebærer at det kun kan inngås avtale om forskuddsvis avvikling av inntil 12 feriedager.

Forholdet mellom ferie og feriepengene

En vanlig ordning er at arbeidsgiver utbetaler feriepengene i juli i stedet for lønn. Det er da viktig å være klar over at det ikke er noen direkte sammenheng mellom ferie og feriepengene. Ferie er rett og slett krav på fri uten lønn for en nærmere bestemt periode. Feriepengene er derimot krav på en tilleggsvutbetaling for opptjent arbeidsvederlag. Ved vanlig ferieavvikling får man utbetalt feriepengene opptjent året før. Dersom arbeidsforholdet avsluttes vil man ha krav på å få feriepengene utbetalt også for året man blir oppsagt, helt uavhengig om det er tatt ut ferie det året.

Lønnsoppgjøret 2011

Under forhandlingene i kommuneoppgjøret ser vi fra venstre medlemmer av sektorutvalget, Gerd Bang-Johansen og Bjørn Are Sæther som representanter fra Parat.

Årets oppgjør er et mellomoppgjør som i hovedsak skal følge opp det partene ble enige om i 2010. Tilleggene i stat og kommune ble relativt like. Lønnsoppgjøret i privat sektor er ennå ikke avsluttet.

Lønnsforhandlingene i kommuneoppgjøret ble fra Parats side ledet av Gerd Bang-Johansen og Bjørn Are Sæther.

– En økonomisk ramme som er lik mellom kommunal og statlig sektor gjør at vi unngår å øke det lønsmessige etterslepet for ansatte i kommunal sektor sammenlignet med statsansatte og ansatte i frontfagene. Vi hadde gjerne sett at vi hadde klart å minske etterslepet i årets mellomoppgjør, men resultatet er likevel godt, og de generelle tilleggene og tilsvarende justering av minstelønnsattsene sikrer en god lønnsutvikling for alle Parats medlemmer, sier Bjørn Are Sæther, Parats medlem av sektorutvalget.

Kommuneoppgjøret

De fleste av ThsFs medlemmer arbeider i kommunal sektor. Det ble gitt et tillegg på 1,72 prosent, minimum 7000 kroner i året til alle ansatte i hovedtariffavtalens kapittel fire, der alle ThsFs medlemmer er innplassert, med virkning fra 1.5.2011. Dette

medfører at en tannhelsesekretær med fagskole og 10 års ansiennitet går opp til ny minstelønn i året som utgjør 342 300 kroner.

Partene ble enige om ikke å sette av midler av rammen til lokale forhandlinger for ansatte som kommer inn under hovedtariffavtalens kapittel fire som er i tråd med Parats krav. Parat prioriterte generelle tillegg og justering av minstelønnsattsene i dette oppgjøret.

Statsoppgjøret

ThsF har mange medlemmer ansatt i staten. Det var et hovedkrav fra YS-Stat, som forhandler på vegne av Parat og dermed ThsF, at alle statsansatte skulle gis reallønnsutvikling gjennom et generelt tillegg. Dette med en innretning basert på en kombinasjon av kroner og prosenttillegg. I forhandlingene har det vært viktig å videreføre den positive effekten som partene ble enige om i 2010, spesielt med hensyn til likelønn mellom kjønnene.

Det er enighet mellom partene om følgende økonomiske ramme for oppgjøret 2011:

- Lønnstrinn 1 til 34 heves med 7000 kroner

- Lønnstrinn 35 til 52 heves med mellom 7100 og 7400 kroner
- Lønnstrinn 53 til 98 heves med 1,72 prosent
- Virkningsdato er fastsatt til 1. mai 2011
- Det avsettes en pott på 0,15 prosent til lokale forhandlinger. I tillegg kommer resirkulerte midler fastsatt til 0,1 prosent slik at samlet pott utgjør 0,25 prosent. Virkningsdato for de lokale forhandlingene er 1. oktober 2011.

Oppgjøret har en samlet økonomisk ramme på nærmere fire prosent og sikrer dermed alle ThsFs medlemmer i staten en positiv reallønnsutvikling. Resultatet har dessuten en innretning som bidrar til å opprettholde den positive effekten som oppgjøret i 2010 har hatt med hensyn til likelønn mellom kjønnene.

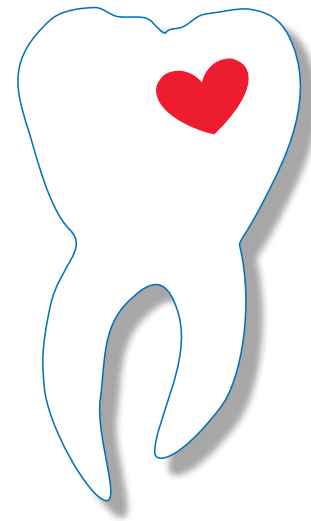
Privat sektor

Lønnsoppgjøret i privat sektor er ikke avklart når bladet går i trykken. Forhandlingene er fastsatt til 10. juni og resultatet finner du på www.thsf.no, her finner du også resultatet fra forhandlingene i spekter.

Samarbeid med en 100-åring

Norsk Tannvern er nå 100 år. I forbindelse med jubileums-feiringen i mai inviterte leder av Tannhelsesekretærenes Forbund (ThsF), Gerd Bang Johansen, til samarbeid, noe styret i Norsk Tannvern har stilt seg positive til.

Av: Trygve Bergsland

For 100 år siden var tannråte et stort folkehelseproblem og 1. juni 1911 ble det stiftet en forening for «bekjempelse av tannsykdommer», i dag Norsk Tannvern. Dagens styreleder i Norsk Tannvern, Turid Album Alstad, sier at kontaktutvalget i foreningen er en naturlig møteplass for ThsF.

– Leder av kontaktutvalget fra 2011 er tannlege Øyvind Asmyhr. Utvalget har møter to ganger i året og drøfter aktuelle spørsmål knyttet til helsefremmende og forebyggende arbeid i tannhelsesektoren, og medlemmene skal holde hverandre orientert om aktiviteter som er under planlegging, forteller Alstad.

Stor bredde i medlemsutvalget

Norsk Tannvern har ifølge deres egen styreberetning 158 ordinære personlige medlemmer, i tillegg til to apoteker, seks skoler, ni organisasjoner og ni bedrifter. Den offentlige tannhelsetjenesten, Den norske tannlegeforening og Helsedirektoratet bidrar til finansiering av drift og utvikling av produkter.

Visjonen til foreningen er «Tenner for livet», og det overordnede målet er å arbeide for en god oral helse i befolkningen gjennom å bedre tannhelsen, i nært samarbeid med offentlig tannhelsetjeneste, Tannlegeforeningen, Tannpleierforeningen, lærestedene, industrien og helsemyndighetene gjennom å tilby veiledning og materiell til bruk i forebyggende arbeid. Norsk Tannvern gir også ut bladet «Munnpleien», som kom ut første

gang i 1916. Nå kommer bladet ut med to nummer i året. Den mest kjente brosjyren Norsk Tannvern har utgitt er «Reisen til Helseland» som kom ut i nærmere én million eksemplarer og ble delt ut til barn på folkeskolen på 1950- og 60-tallet.

Foreningens økonomi

Norsk Tannverns inntekter, utover salgsinntekter fra materiell og annonser, består av kontingent og prosjektstøtte. Når det gjelder kontingent og tilskudd, er Den offentlige tannhelsetjenesten og Den norske tannlegeforening de største bidragsyterne. Dessuten har Helsedirektoratet bidratt med betydelige midler. Utover dette bidrar femten fylker med en fast beløp per innbygger hvert år.

– Tannlegeforeningen har siden de la ned sitt eget profylakseutvalg på midten av 90-tallet benyttet Norsk Tannvern som rådgiver i sitt forebyggende arbeid, sier Turid Album Alstad.

Vann for de minste. Ideen til vannkoppen kom fra helsesøster Eli Steinbakken som var bekymret fordi hun observerte mange småbarn med juice eller saft på flaske. Nå er koppen tilgjengelig på alle helsestasjonene i Norge. I Hedmark vil koppen deles ut gratis til ett årskull ved seks måneders kontroll i 18 kommuner. Sammen med koppen følger en informasjonsbrosjyre som forteller at vann som tørstedrikk er godt for kropp og tenner. Koppen kan bestilles fra Norsk Tannvern, www.tannvern.no.

To priser

NRK Brennpunkt-redaksjonen har fått tildelt æresprisen for fremragende og dyptgående journalistikk i forbindelse med kvikksølveksponering hos tannlegeassistenter. De har også vunnet Gullruten for beste nyhetssending eller aktualitetsprogram med samme begrunnelse.

Av: Trygve Bergsland

Utdeling av Gullruten ble direkteoverført fra Grieghallen i Bergen, og det var NRK Brennpunkt «Med NAV i sikte» som fikk prisen for beste nyhetssending eller aktualitetsprogram, etter å ha satt fokus på kvinner som har fått påvist skader etter arbeid med kvikksølv, men som ikke får yrkessykdomserstatning.

– Vi er svært glade, og jeg takker alle de hundrevis av tannlegeassistenter som har delt sine mest intime historier og gitt oss legeerklæringene sine. Dette er kvinner som har imponert oss. At ønsket deres ikke er penger, men å bli trodd, gjør at det er på tide med en endelig avgjørelse

fra Hanne Bjurstrøm sin side, sa Kjersti Knudssøn da hun mottok prisen.

Flere priser

Andre prismottagere denne kvelden var «Trekant-gjengen» fra NRK, og prisen for beste barne- eller ungdomsprogram gikk til NRKs «Supernytt». Folkets pris gikk til Anne Rimmen, og hedersprisen til Karen-Marie Ellefsen. TV2s «Torsdag kveld fra Nydalen» ble beste humorprogram.

NRK Brennpunkt ble tidligere i mai også tildelt æresprisen for fremragende og dyptgående journalistikk ved å sette fokus på eksponeringsfarer og

konsekvenser ved kvikksølveksponering hos tannlegeassistenter.

Æresprisen består av en bronsestatue og et diplom. Skulpturen er laget av billedkunstneren Oddmund Raudberget. Prisen tildeles en person, gruppe eller lag som på en fremragende måte, og i henhold til Arbeidsmiljøskaddes Landsforenings statutter, har satt fokus på arbeidsmiljø og yrkesrelaterte sykdommer og skader, og som på en utrettelig måte har engasjert seg i de syke og skaddes vanskelige situasjon.

Kjersti Knudssøn, Astri Thunold og Synnøve Bakke i Brennpunkt-redaksjonen mottok æresprisen for 2011 fra Gullruten og Arbeidsmiljøskaddes Landsforening (ALF).

Lena Leivseth er valgt til ny leder

Gerd Bang-Johansen deltok på årsmøte i Nordland fylkeskommune 15. mars som ble avholdt på Skagen Hotell i Bodø. På årsmøtet ble Lena Leivseth valgt som ny hovedtillitsvalgt for de tannhelse-ansatte i fylkeskommunen.

Av: Anne-Grethe Aune, hovedtillitsvalgt Parat, Nordland fylkeskommune

Lena Leivseth jobber som tannhelsesekretær ved tannklinikken i Bankgata i Bodø og har nettopp gjennomført Parats tillitsvalgtkurs trinn 2. De andre som ble valgt inn i styret for de tannhelse-ansatte er Connie Dahlberg og Unni Tove Karlsen.

Leder for Tannhelsesekretærenes Forbund, Gerd Bang Johansen, foreleste under møtet om styrearbeid i praksis og hvordan tillitsvalgte kan håndtere møter med arbeidsgiver. Gerd fortalte om utviklingen i kvikksølv-saken og hvordan saken ble behandlet i Stortinget.

Hovedtillitsvalgt for alle Parat-medlemmer i Nordland fylkeskommune, Anne-Grethe Aune, fortalte de fremmøtte om rollen som fylkestillitsvalgt og tillitsvalgt på fylkeshuset. Det er faste møter i arbeidsmiljøutvalget, utdanningsavdelingen og med fylkesordførere og gruppelederne før fylkestinget.

Konferanse for tillitsvalgte i stat og kommune

Luksus: Om bord på Color Line til Kiel er det 12 restauranter og barer, spa- og fitnessenter, badeland, internasjonale show, golfsimulator, vannsklie og kasino – det er lett å glemme at man er om bord på en båt. Foto: Color Line

Fra 31. august til 2. september arrangerer ThsF opplæringskonferanse for 45 tillitsvalgte. Konferansen blir avholdt på Color Line tur-retur Kiel.

Målet med konferansen er gi de tillitsvalgte et godt faglig utbytte og et sosialt møte-sted å bli bedre kjent og knytte sterke og gode nettverk. Nettverksbygging er et av satsningsområdene til ThsF.

IA-avtale

Programmet under konferansen vil være opplæring i forhandlinger og styrearbeid. I tillegg vil Parats regionrådgiver, Elin

Lexander, informere og gi en innføring i IA-avtalen.

– IA er en intensjonsavtale om et mer inkluderende arbeidsliv som er inngått mellom partene i arbeidslivet og regjeringen. Avtalens hovedmål er å gi plass til alle som kan og vil arbeide. Den inneholder derfor tiltak for å forebygge og redusere sykefraværet, og i tillegg skal avtalen hindre utstøting og frafall fra arbeidslivet, forteller Lexander.

Aktiv sykemelding avvikles

IA-avtalen er forankret i arbeidsmiljøloven der det blant annet er lagt vekt på å sikre trygge ansettelsesforhold og

likebehandling i arbeidslivet. Målet er at det skal legges til rette for tilpasninger i arbeidsforhold knyttet til den enkelte arbeidstakers forutsetninger og livssituasjon.

– Det er satt opp noen frister i forhold til avtalen og innen 1. juli i år skal aktiv sykemelding være avviklet og erstattet av gradert sykemelding. Legene skal nå delta i dialogmøter slik at det er mulig å legge til rette og tilpasse arbeidsforholdene på den enkelte arbeidsplass. Lederansvaret i avtalen er helt sentralt og det skal legges større vekt på arbeidsmiljø og nærværsfremmende arbeid, forebygging og tilrettelegging, sier Elin Lexander.

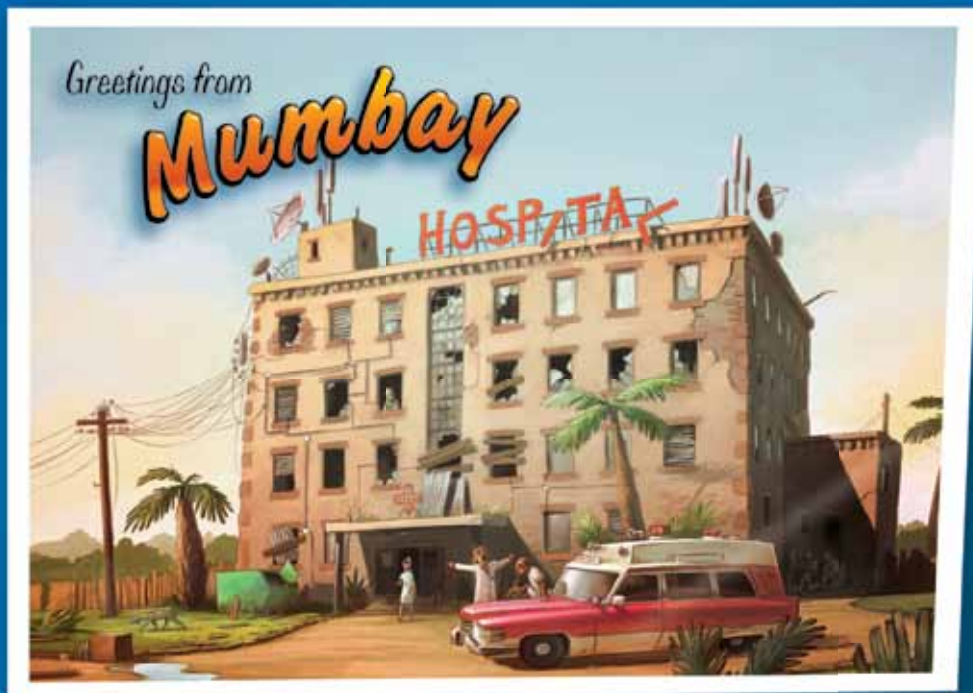
Returadresse:
Parat
Boks 9029 Grønland
0133 OSLO

B

DISTRIBUERT AV POSTEN
posten
NORGE P.P. PORTO BETALT

GJENSIDIGE

Som Parat-medlem får du rimeligere reiseforsikring

YS reise gir deg som er Parat-medlem spesialpris på reiseforsikring for deg og din familie. YS Reise er en rimelig forsikring mot blant annet sykdom, skader eller tap av reisegods, og gjelder reiser på inntil 7 ukers varighet. Forsikringen forutsetter minst én overnatting unntatt ved flyreiser eller ved offentlig transport av minst fem timers sammenhengende varighet. For mer informasjon, kontakt oss på **03100** eller se gjensidige.no/ys

kr **595** per år for kun én person.

kr **909** per år for deg og familien.